

Patrijs van Salland

NIEUWSBRIEF PATRIJS VAN SALLAND

27 maart 2015, 1^e jaargang, nummer 1

Inhoud

- Geluid als een roestige sleutel
- Ben Wichers-Schreur, jager en patrijzenbeschermer
- Van de partijsen
- Patrijzenweetje
- Een betere biotoop
- Subsidies
- Een haag biedt bescherming
- Patrijs als boegbeeld
- Colofon

Een geluid als een roestige sleutel

Misschien heeft u ze al eens zien staan: in de avondschemering met een auto, waaruit zo nu en dan ook een geluid hoorbaar is alsof een hele roestige sleutel in een nog roestiger slot wordt omgedraaid...

Foto Harry Dijkerman

Het zijn de tellers van Patrijs van Salland (afgekort tot PvS), die in het gebied tussen Wijhe, Heeten en Raalte patrijzen inventariseren. En het geluid van die "roestige sleutel" is de "zang" van de patrijzenhaan. Daarmee lokt hij een vrouwtje, maar zegt hij ook andere patrijshanen uit zijn territorium weg te blijven.

Wanneer de tellers het geluid afspelen en een patrijzenhaan roept terug, weten de

tellers dat er waarschijnlijk een koppel zit dat een territorium heeft. De waarneming wordt genoteerd en in het overzicht ingevoerd. Daarna wordt nog regelmatig gekeken of de patrijzen in het gebied blijven en kuikens krijgen. Maar zodra de vogels gaan nestelen, stopt het inventariseren met geluid. Het zou de vogels te veel verontrusten en dat is wel het laatste dat we willen.

De patrijs is een akkervogel die de laatste jaren hard in aantal achteruit is gegaan.

Patrijzen nemen graag een stofbad. Foto Adri de Groot

Volgens de Samenwerkende Organisaties Vogel Onderzoek Nederland (Sovon) bedroeg in 1990 in heel Nederland het aantal patrijzen nog ruim 50.000 broedparen, maar is dat

afgenomen naar minder dan 3600-5200 paar in 2013!

*Van 50.000
broedpaar naar
nog geen 5000*

De voornaamste oorzaak van achteruitgang is de aantasting van de biotoop, het leefgebied van de patrijs. De patrijs is een vogel die vooral op akkergrond leeft. Er zijn nog akkers genoeg, maar de patrijs heeft dan wel plekken nodig waaronder hij kan

Patrijs van Salland

schuilen, zoals ruigtes en heggen. En een gevarieerd voedselaanbod, zoals insecten voor de kuikens om de eerste levensweken door te komen. En dat zijn allemaal zaken die in een ras tempo verdwijnen: veel overhoekjes en ruigtes worden in cultuur gebracht, heggen moeten plaats maken om een efficiënte machinale bewerking van het land mogelijk te maken en insecten en akkerkruiden worden effectief doodgespoten. In de weilanden overheersen monotone grassoorten en op de akkers staan nu veel meer monoculturen. Niet alleen de patrijs, maar tal van andere vogels die het juist moeten hebben van afwisseling, ondervinden hierdoor moeite in hun voortbestaan.

Patrijs van Salland is een samenwerkingsverband van IVN, Wildbeheerseenheden, Vogelwerkgroep en Agrarische Natuurvereniging, dus van natuur- en vogeltjesmensen, jagers en boeren met een warm hart voor de natuur. PvS probeert om de achteruitgang te stoppen en de patrijs voor Salland te behouden. Daarvoor worden nu systematisch tellingen verricht, zodat we beter zicht krijgen op de aantallen patrijzen die er nog in Salland zijn. Daarnaast probeert PvS maatregelen te treffen, waardoor de patrijs het weer wat makkelijker krijgt. Hiervoor zijn we afhankelijk van de medewerking van de grondeigenaren en –bewerkers. Wilt u weten wat u kunt doen om het voor de patrijs en andere akkervogels leefbaarder te maken? Neem dan contact op met PvS: info@patrijsvansalland.nl

Ben Wichers-Schreur, jager en patrijzenbeschermer

Ben Wichers Schreur (67) kent Heeten en omgeving als zijn broekzak. Geen wonder, want hij is er geboren en getogen. Nu woont hij met zijn vrouw Ria aan de rand van het dorp en kijkt uit over de velden. In die velden is hij heel vaak te vinden. Want Ben is ook al van jongs af aan jager. Wie nu denkt dat Ben alle dagen met een

geweer onder de arm rondloopt, komt bedrogen uit.

Ben Wichers-Schreur

Ben vertelt dat hij hooguit een dag of 6 per jaar echt jaagt op haas of konijn. Daarbuiten gebruikt hij zijn geweer alleen voor wat de boeren ‘schadebestrijding’ noemen: vossen, kraaien en duiven mogen dan ook het hele jaar door geschoten worden. Ben is vast overtuigd van het nut om schadelijk wild kort te houden: “toen we ten tijde van de MKZ-crisis het veld niet in mochten, was er een ware plaag van kraaien en vossen. Het is veel beter om die aantallen in de hand te houden.” Overigens is Ben van mening dat niet vos of kraai de grootste bedreigingen voor het wild vormen, maar de schaalvergroting en intensivering in de landbouw. “De vroegere kleine landbouwpercelen met afwisselende gewassen bestaan niet meer. Percelen worden samengevoegd en er zijn maar een paar gewassen meer die verbouwd worden. En er wordt met zulke grote machines gemaaid, daar kunnen soms zelfs volwassen hazen niet voor wegvlugten. Ook broedende patrijzen worden gewoon verhakseld.” Volgens Ben hoeft dat niet, omdat de patrijs zijn nest nooit midden in het weiland maakt, maar

Schaalvergroting en intensivering in de landbouw zijn grootste bedreiging.

Patrijs van Salland

altijd langs de rand. “Wanneer de boer of de loonwerker bij de eerste maaibeurt een paar meter uit de

Bij de eerste maaibeurt een paar meter uit de slootrand niet wegmaaien

slootrand laat staan, heeft de patrijs al veel meer overlevingskans.”

Ben probeert al jaren om de omstandigheden voor de patrijs te verbeteren.

Hij kent de boeren rond

Heeten en maakt afspraken om overhoeken en stroken met kruiden in te zaaien. Overigens zijn er volgens Ben van de oorspronkelijke 27 boeren nu nog 3 over: over schaalvergroting gesproken! Daarnaast beijvert Ben zich voor het inzaaien van stroken langs net aangelegde voet- en fietspaden rond Heeten. Hoewel de aanleg van die paden volgens Ben ook weer ten koste ging van broedgebieden zoals van de kievit, maakt hij van de nood graag een deugd. “Dat zijn prima plekken waar de patrijs en andere vogels kunnen foerageren. Tegen de tijd dat ze gestoord worden door de eerste wandelaars of fietsers, hebben zij er hun buik al vol kunnen eten.”

En dat tekent Ben: bescheiden en pragmatisch ziet hij kans een beetje ruimte te maken voor plant en dier. Gewoon omdat het in zijn natuur zit.

Van de patrijzen ofte velthoenders

Ernst Brinck (1580-1649) was onder meer burgemeester van Harderwijk. Van hem zijn allerlei aantekeningen bewaard, onder meer over de patrijs.

Te Deventer, heeft voor weinich iahren seker Joffer, een patrijs gehadt, seer tam en mack, latende sich vangen, over t'lijf streelen, iae gelockt sijnde, quam strax toelopen, het was van ionge alsoo daer toe gewent

Bron: Archief stadsbestuur Harderwijk 1231-1813 (OAH) inv.nr. 5057

Patrijzenweetje

Een patrijzenkoppel blijft een levenlang samen. In de winter vormen ze met andere patrijzen (jongen, andere koppels) een groep, de zogenoemde klucht. In het

voorjaar vallen die kluchten uiteen en verdedigt elk koppel een broedterritorium.

Een klucht patrijzen. Foto Adri de Groot

Een betere biotoop

De patrijs leeft in het boerenlandschap. Al eeuwen. Maar de patrijs heeft het zwaar in het huidige landschap. Dat landschap is de laatste 60 jaar dan ook ingrijpend gewijzigd. Ruigtes, overhoeken, greppels, hagen en bosjes; ze hebben vaak plaats moeten maken voor grotere en efficiënt te bewerken kavels. En op die percelen groeien niet meer elkaar afwisselende gewassen, maar steeds meer monoculturen, gevoed door kunstmest en beschermd door herbiciden en pesticiden. Dat geldt ook voor de weilanden; er is alleen plek voor de grassoorten die het meest renderen. Voor diversiteit in flora en fauna is geen plaats meer. Met de patrijs hollen diverse soorten in aantal achteruit.

Monocultuur van raaigras

“Ja maar, de vos dan? Zorgt die niet voor die achteruitgang?” Ja, natuurlijk is ook predatie een probleem, maar niet de oorzaak van de sterke achteruitgang. Vroeger had de patrijs genoeg

Patrijs van Salland

mogelijkheden om te zorgen voor zo veel nageslacht dat de soort ruimschoots in stand bleef. Predatie was gewoon onderdeel van het systeem, maar bedreigde niet het voortbestaan van de soort.

PvS begrijpt ook dat een nostalgisch “vroeger was alles beter” ook niet de oplossing is. Liever richten we ons heel praktisch op het verbeteren van de leefomgeving van de patrijs. Dat betekent een omgeving waarin voedsel te vinden is (zoals zaden en insecten) en bescherming. Heel praktisch door het inzaaien van kruidenakkers en –stroken.

Voorbeeld van een akkerrand

Subsidies

Hoewel onze middelen bescheiden zijn, betaalt PvS het zaaigoed en het inzaaien. Uiteraard voor zover onze financiële middelen reiken. En eerst op plekken waar patrijzen zitten.

Aanleg van kruidenakkers en -stroken kan op boerenland, maar soms hebben ook particulieren grond in bezit die hiervoor heel geschikt is. PvS adviseert graag.

Draag bij aan een betere kans voor de patrijs en informeer naar de mogelijkheden op uw grond: info@patrijsvansalland.nl

Een haag biedt bescherming

Hagen en kleine bosjes bieden een ideale bescherming aan de patrijs en voorzien ook in voedsel. Nog te vaak worden dit

soort landschapselementen gerooid.

Een haag of houtwal biedt bescherming en voedsel

Aanplant en in stand houden van hagen en bosjes kan juist bijdragen aan de bescherming van de patrijs. Hoewel aanplant duurder is dan inzaaien van kruidenakkers, kan PvS ook hieraan bijdragen, onder meer door bijdragen van derden.

Patrijs als boegbeeld

Patrijs van Salland (PvS) probeert op allerlei manieren bij te dragen aan bescherming en verbetering van de patrijzenstand. Ook vanuit de gedachte dat wat goed is voor de patrijs, ook goed is voor andere (akker)vogels, maar ook voor insecten, vlinders, kleine marterachtigen. Zo bezien is de patrijs het boegbeeld voor alle fauna die moeite heeft om zich staande te houden.

Colofon

Nieuwsbrief Patrijs van Salland is een uitgave van de werkgroep Patrijs van Salland en verschijnt een paar keer per jaar.

Redactie: Ronald Boerkamp en Peter Zweedijk.

Abonnement op de digitale versie is gratis.

Reacties kunt u sturen aan: info@patrijsvansalland.nl

Volg ons ook op

Twitter: Facebook: Website:

Patrijs van Salland wordt gevormd door: IVN Wijhe en Raalte, Agrarische Natuurvereniging Groen Salland, Vogelwerkgroep IJsselstreek en vier Wildbeheereenheden uit Salland.

Wanneer u geen prijs meer stelt op toezending van deze nieuwsbrief kunt u dat kenbaar maken door ons te mailen: info@patrijsvansalland.nl